

J. Bb.

"Geografia powszechna", t. I: "Ziemia - środowisko naturalne człowieka", pod red. Adama Maleckiego, Franciszka Uhorczaka, Warszawa 1962 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 8/4, 593-594

1963

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Curie-Skłodowska i Strasburger (popelniono przy tym błędy w nazwiskach, pisząc: Skłodowska, Strassburger). Z techników występuje tylko Adam Wikszemski, twórca fotograficznego zapisu dźwięku, o którym jednak pomyłkowo mówi się jako o uczonym rosyjskim.

cd.

Nicolas Bourbaki, *Éléments d'histoire des mathématiques*. Hermann, Paris 1960, s. 277.

Zbiorowy pseudonim Nicolas Bourbaki obrała sobie grupa wybitnych francuskich matematyków, publikująca od 1939 r. kolejne tomy szeroko zakrojonego dzieła *Elementy matematyki*. Wydane przed trzema laty w serii *Historia myśli (Histoire de la pensée) Elementy historii matematyki* stanowią zbiór zawierających materiał historyczny paragrafów lub rozdziałów z opublikowanych do tego czasu tomów owego dzieła.

Elementy historii nie pretendują więc do roli konsekwentnego zarysu dziejów matematyki — całe wielkie działy, których opracowania w *Elementach matematyki* jeszcze nie dokonano, jak np. geometria różniczkowa, rachunek wariacyjny, zostały tu tylko wzmiankowane. Książka nie zawiera żadnych danych biograficznych o największych nawet matematykach, dając jedynie zarys dziejów poszczególnych idei i działów matematyki. Książka przeznaczona jest w zasadzie dla matematyków i jej lektura wymaga dobrego przygotowania matematycznego.

Zbiorowy autor książki uwzględnia dość szeroko dorobek polski. Wśród 253 wymienionych w bibliografii autorów dzieł matematycznych znajduje się 7 matematyków polskich — S. Banach, K. Kuratowski, A. Lindenbaum, A. Mostowski, W. Sierpiński, H. Steinhaus, A. Zygmund. Bibliografia podaje niektóre ich prace opublikowane w językach francuskim, angielskim i niemieckim.

E. O.

Geografia powszechna, t. I: *Ziemia — środowisko naturalne człowieka*. Redaktor tomu — Adam Malecki, redaktor kartograficzny — Franciszek Uhorczak. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1962, s. 470.

W poświęconym zagadnieniom ogólnym I tomie pięciotomowej *Geografii powszechnej* znajdują się cenne dla kręgu polskich geografów zarysy rozwoju wiedzy i myśli geograficznej.

Stanisław Leszczycki śledzi *Rozwój myśli geograficznej* (s. 20—56) od społeczeństw pierwotnych i państw starożytnych (Chiny, Grecja), poprzez epokę średniowiecza i Odrodzenia (z jego wyprawami odkrywczymi i rozwojem horyzontu geograficznego), do okresu pomiarów w wiekach XVII i XVIII, a następnie charakteryzuje epokę całościowych ujęć Humboldta i Rittera, głównie kierunki geografii w końcu XIX i na początku XX wieku oraz współczesne poglądy na nauki geograficzne.

Bolesław Olszewicz w *Historii odkryć geograficznych* (s. 57—74) wydobywa pojęcie geograficznych podróży, ukazuje różne pobudki i technikę podróżowania w ciągu dziejów, a następnie przedstawia podróże i odkrycia od starożytności, przez średniowiecze i epokę odkryć w wiekach XV—XVIII, do wypraw polarnych XX w. W oddzielnym rozdziale przedstawiona została rola Polski w dziejach podróżnictwa.

Bogate ilustracje i schematy podnoszą wartość obu prac stanowiących cenny, bo opracowany w sposób twórczy i zgodny ze współczesną wiedzą zarys dziejów

odkryć i rozwoju myśli geograficznej. Szkoda jednak, że jest to tylko zarys i że nie ukaże się w postaci oddzielnej publikacji, dostępnej dla szerokiego grona zainteresowanych.

J. Bb.

Robert Rembieliński, *Historia farmacji*. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa 1963, s. 240.

Praca prof. Rembielińskiego jest podręcznikiem dla studentów farmacji, który ma zastąpić i uzupełnić dawno wyczerpaną *Propedeutykę farmaceutyczną* B. Koskowskiego z 1933 r. Praca obejmuje historię farmacji powszechnej od czasów starożytnych, historię farmacji w Polsce oraz dzieje i ustrój aptekarstwa polskiego w wiekach XII—XX. We wstępie omówiony został zakres i przedmiot historii farmacji oraz stan badań nad tą dyscypliną w Polsce. Układ materiału jest chronologiczno-problemowy.

Autor podał m. in. szczególnie interesujące i nowe wiadomości z dziejów farmacji polskiej okresu Komisji Edukacji Narodowej, Księstwa Warszawskiego i Królestwa Kongresowego oraz zarys uniwersyteckich studiów farmaceutycznych w okresie porozbiorowym (w Krakowie, Lwowie, Warszawie, Wilnie).

W tablicach chronologicznych zamieszczonych na końcu książki obok dat związanych bezpośrednio z historią farmacji uwzględniono ważniejsze wydarzenia z historii powszechnej i Polski oraz odkrycia i wynalazki mające zasadnicze znaczenie dla rozwoju nauk przyrodniczych. Wyodrębniono w tabeli *Farmację współczesną*, tj. lata 1918—1959. Niezależnie od skórowidza imion, autor opracował krótki słownik biograficzny osób zasłużonych dla farmacji powszechnej i polskiej, który zawiera 154 nazwiska z bardzo zwięzłymi notkami biograficznymi. Pracę zdobi bogaty materiał ilustracyjny.

cd.

R. C. Anderson, *Oared Fighting Ships, from Classical Times to the Coming of Steam*. Percivall Marshall, London 1962, s. XIII+99, il. 16, tabl. 25.

Nowa książka płodnego angielskiego autora prac z zakresu historii techniki morskiej składa się z jedenastu rozdziałów. Cztery z nich poświęcone są wojennym wiosłowcom greckim, rzymskim i bizantyńskim, dwa — średniowiecznym galerom południowoeuropejskim i dwa angielskim, jeden — galeasom, a więc okrętom stanowiącym pośredni typ między galerą a żaglowcem; jeden rozdział przedstawia „hybrydy” z wieków XVII—XVIII, a ostatni — wiosłowce wojenne Morza Bałtyckiego.

Z. Br.

Frédéric Dumas, *Deep-Water Archeology*, przełożyła z francuskiego Honor Frost, przedmowa prof. W. F. Gimesa. Rautledge and Kegan Paul. London 1962. s. XII + 71, il. 11.

F. Dumas jest obok P. Taillieza i słynnego pletwonurka J. Y. Cousteau jednym z „wielkiej trójcy” francuskich badaczy głębin morskich. Dumas i Cousteau są u nas znani przede wszystkim jako autorzy przetłumaczonej na polski książki *Milczący świat* (Warszawa 1957). Dumas jest też autorem innych prac z tej dzie-